AEROQ

APROB
Director General,

Col.(r) ing.
Constantin AVRAM

AEROQ S.A. ROMANIA BUCURESTI Societatea Comercială

PROCESUL DE VERIFICARE

Cod P-OV-12

Ediţia : 7 / 12.01.2021

Ex. nr.:

Evidenta modificărilor:

Modif	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Pag.									
Nr. &									
Data									
L.S.									

1. **SCOP**

1.1. Procedura descrie activităţile desfăşurate de AEROQ, pentru planificarea şi efectuarea procesului de verificare, cu scepticism profesional, inclusiv pentru selecţia şi managementul echipelor de verificare implicate in verificarea rapoartelor unui operator sau ale unui operator de aeronave faţă de criteriile de verificare : **Reg. (UE) aplicabile, planul de monitorizare aprobat de catre autoritatea competenta si procedurile la care acesta face referire, utilizand si modelele sau formatele de fisiere specifice elaborate de Comisie, rezultand o abordare armonizata a acestui proces.**

1.2. **Asigurarea ca operatorul sau operatorul de aeronave raporteaza corect emisiile de gaze cu efect de sera si asigura functionarea corespunzatoare a procesului de monitorizare.**

2. **DOMENIU**

Procedura se aplica de către echipele de verificare desemnate, implicate în verificarea datelor privind EGES şi a datelor tonă-km, care au responsabilitatea raportării rezultatelor procesului de verificare şi emiterea raportului de verificare în temeiul Regulamentului (UE) nr. 2067/2018 prin care să concluzioneze, cu o asigurare rezonabilă, că **rapoartele** operatorului sau al operatorului de aeronave **(vezi definitia 3.1.18 si 3.1.19)** nu conţin inexactităţi materiale iar declaratia de verificare este in concordanta cu rezultatul evaluarii realizate in scop de verificare.

3. **DEFINIŢII ŞI PRESCURTĂRI**

3.1. **Definiţii**

3.1.1. **Neconformitate** – absenţa sau eşecul implementării şi menţinerii uneia sau mai multor prevederi din planul de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră, parte a autorizaţiei privind emisiile de gaze cu efect de seră/ planul metodologic de monitorizare.

3.1.2. **Organism de verificare** – organism care efectuează verificarea declaraţiilor referitoare la GES conform SR EN ISO 14064-3 si standardul SR EN 14065:2013/mai.

3.1.3. **Inexactitate** – o omisiune, o declaratie falsa sau o eroare continuta in datele raportate de catre operator sau operatorul de aeronave, cu exceptia incertitudinii admisibile in temeiul art. 12 alin (1) litera (a) din Regulamentul (UE) 2018/2066.

3.1.4. **Inexactitate materiala -** o inexactitate care, potrivit opiniei verificatorului, atunci cand este luata individual sau agregata cu alte inexactitati , depaseste pragul de semnificatie sau care ar putea influenta modul in care autoritatea competenta va trata raportul operatorului sau al operatorului de aeronave.

3.1.5. **Verificator (organism de verificare)** – înseamnă o persoană juridică care desfăşoară activităţi de verificare în conformitate cu prezentul regulament şi care este acreditată de un organism naţional de acreditare **în temeiul** Regulamentului (CE) nr. 765/2008 şi cu Regulamentul (UE) nr. 2018/2067, **sau o persoană fizică autorizată în alt mod,** fara a aduce atingere articolului 5 alin (2) din regulamentul mentionat, la momentul emiterii unui raport de verificare - *(definiţie preluată din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.6. **Verificare** – înseamnă activităţile desfăşurate de un verificator pentru a emite un raport de verificare în temeiul prezentului regulament - *(din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.7. **Apel** – cerere adresata de client sau partea responsabilă către organismul de validare sau verificare pentru reconsiderarea unei decizii deja luate, referitoare la validare sau verificare.

3.1.8. **Reclamaţie** – exprimare a insatisfacţiei, diferită de apel, prezentată de o persoană sau o organizaţie către un organism de validare sau verificare ori un organism de acreditare, referitor la activităţile acestui organism şi la care se aşteaptă un răspuns.

3.1.9. **Expert tehnic** – persoană care furnizează cunoştinţe detaliate şi expertiză cu privire la un subiect specific, necesare pentru realizarea activităţilor de verificare - *(definiţie preluată din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.10. **Echipa de verificare** – unul sau mai mulţi verificatori care realizează o verificare, cu ajutorul, dacă este cazul, unor experţi tehnici.

3.1.11. **Pragul de semnificaţie** - înseamnă pragul cantitativ sau punctul critic peste care inexactităţile, luate individual sau agregate cu alte inexactităţi, sunt considerate materiale de către verificator – *(definiţie preluată din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.12. **Risc inerent** – înseamnă susceptibilitatea unui parametru din raportul unui operator sau al unui operator de aeronave de a conţine inexactităţi care pot fi materiale atunci când sunt luate individual sau agregate cu alte inexactităţi, înainte de a lua în considerare efectul oricăror activităţi de control asociate – *(definiţie preluată din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.13. **Risc de control** - înseamnă susceptibilitatea unui parametru din raportul unui operator sau al unui operator de aeronave de a conţine inexactităţi care pot fi materiale atunci când sunt luate individual sau agreate cu alte inexactităţi si care nu vor fi împiedicate sau identificate şi corectate la timp de sistemul de control *(definiţie preluată din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.14. **Risc de nedetectare** – înseamnă riscul ca verificatorul să nu detecteze o inexactitate materială – *(definiţie preluată din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.15. **Risc de verificare** - înseamnă riscul, fiind o funcţie a riscului inerent, a riscului de control şi a riscului de nedetectare, ca verificatorul să emită un aviz de verificare necorespunzător în momentul în care raportul operatorului sau al operatorului de aeronave conţine inexactităţi materiale – *(definiţie preluată din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.16. **Documentaţia internă de verificare** – înseamnă toate documentele interne elaborate de către un verificator pentru a înregistra toate dovezile documentare şi justificarea activităţilor desfăşurate în vederea verificării raportului unui operator sau al unui operator de aeronave – *(definiţie preluată din Regulamentul (UE) nr. 2067/2018).*

3.1.17. **Raport privind datele de referinta** – un raport prezentat de un operator in temeiul art. 4 alin (2) din Regulamentul delegat (UE) 2019/331.

3.1.18. ***Raport anual privind nivelul de activitate* – raportul prezentat de un operator in temeiul art.3 alin(3) din Reg. 2019/1842 al Comisiei *(cerinte privind raportarea).***

3.1.19. ***Raportul operatorului sau al operatorului de aeronave – raportul anual de emisii* care trebuie prezentat de operator sau operatorul de aeronave in temeiul art. 14 alininiatul (3) din directiva 2003/87/CE, *raportul privind datele tona kilometru* care trebuie prezentat de operatorul de aeronave in scopul depunerii cererii de alocare a certificatelor in temeiul art. 3e si 3f din directiva respectiva, *raportul privind datele de referinta* prezentat de operator in temeiul art. 4 alin. (2) din Reg. delegat (UE) 2019/331, *raportul privind datele unei instalatii nou intrate* prezentat de operator in temeiul art. 5 alin. 2 din regulamentul respectiv sau *raportul anual privind nivelul de activitate.***

3.1.20. ***Perioada de raportare a nivelului de activitate* – inseamna perioada aplicabila care precede prezentarea raportului anual privind nivelul de activitate in temeiul art. 3 alin. (1) din Reg. de punere in aplicare (UE) 2019/1842 *(nivelul de activitate al fiecarei subinstalatii in anul calendaristic precedent iar in anul 2021 raportul trebuie sa includa datele pentru cei 2 ani anteriori depunerii sale).***

3.1.21. *Nivel de activitate mediu* – **inseamna, pentru fiecare subinstalatie, media aritmetica a nivelurilor de activitate anuale corespunzatoare din cei 2 ani calendaristici anterior depunerii raportului anual privind nivelul de activitate al fiecarei subinstalatii.**

3.1.22. *Ajustarea simetrica a alocarii cu titlu gratuit* – **daca prin compararea nivelului de activitate istoric cu nivelul de activitate mediu rezulta o diferenta mai mare de 15% *(in plus sau in minus).***

3.1.23. *Neregularitate* – **inseamna una din urmatoarele situatii:**

- **Omiterea unui act de catre operator care contravine autorizatiei EGES si cerintelor din planul de monitorizare aprobat de autoritate, in procesul de verificare a raportului de emisii al unui operator;**
- **Omiterea unui act de catre operatorul de aeronave, care contravine cerintelor din planul de monitorizare aprobat de autoritate, in procesul de verificare a raportului de emisii sau a raportului privind datele tona-kilometru al unui operator de aeronave;**
- **Omiterea unui act de catre un operator, care contravine cerintelor din planul privind metodologia de monitorizare aprobat, in procesul de verificare a raportului privind datele de referinta, raportului privind datele unei instalatii nou intrate sau a raportului privind nivelul de activitate;**
- **Omiterea unui act de catre verificator, care contravine cerintelor din Reg. (UE), in procesul de acreditare.**

3.2. **Prescurtări**

SM –Sistem de Management

EGES- emisii de gaze cu efect de seră

4. DOCUMENTE DE REFERINŢĂ. FORMULARE

4.1. Documente de referinţă

4.1.1. M-SM –EGES-04- Manualul sistemului de management EGES

4.1.2. Directiva 2003/87/CE a Parlamentului European şi a Consiliului de stabilire a unui sistem de comercializare a cotelor de EGES în cadrul comunităţi.

4.1.3. Regulamentul(UE) nr. 2067/2018 privind verificarea datelor si acreditarea verificatorilor in temeiul Directivei 2003/87/CE a Parlamentului European si a Consiliului.

4.1.4. GHIDURI PENTRU APLICAREA REGULAMENTULUI (UE) nr. 2067/2018 – Anexa 1 la M-SM-EGES-04

4.1.5. SR EN ISO 14065:**2013** – Cerinţe pentru organismele care efectuează validarea si verificarea EGES, pentru utilizarea în acreditare sau alte forme de recunoaştere.

4.1.6. SR ISO 14064-3:2012 – Specificaţii şi ghid pentru validarea şi verificarea declaraţiilor referitoare la gaze cu efect de seră.

4.1.7. SR ISO 14064-2:2012 – Specificaţii si ghid, la nivel de proiect, pentru cuantificarea, monitorizarea şi raportarea reducerilor de emisii şi a îmbunătăţirii gradului de îndepărtare a gazelor cu efect de seră.

4.1.8. ISO 14066:2011 – Cerinţe privind competenţa echipei de verificare şi a echipei de validare a rapoartelor referitoare la gazele cu efect de seră.

4.1.9. Regulament specific – Cod RENAR: RS-9.1 OV / Ed. 31.07.2020.

4.1.10 Regulamentul de punere in aplicare (UE) 2018/2066 privind monitorizarea si raportarea EGES in temeiul Directivei 2003/87/CE a Parlamentului European si a Consiliului.

4.1.11 Document de orientare nr. 1 privind metodologia de alocare cu titlu gratuit si armonizata a EU- ETS dupa anul 2020; Orientari generale privind metodologia de alocare;

4.1.12 Document de orientarea nr. 2 privind metodologia de alocare cu titlu gratuit si armonizata a EU-ETS dupa anul 2020; Ghid privind determinarea alocarii la nivel de instalatie;

4.1.13 Reg. de punere in aplicare (UE) 2020/2084 din 24.12.2020 de modificare si rectificare a Reg. de punere in aplicare (UE) 2018/2067 privind verificarea datelor si acreditarea verificatorilor in temeiul Directivei 2003/87/CE a Parlamentului European si a Consiliului.

4.1.14 Reg. delegat (UE) 2019/331 din 19.12.2018 de stabilire a normelor tranzitorii pentru intreaga Uniune privind alocarea armonizata si cu titlu gratuit a certificatelor de emisii in temeiul articolului 10a din Directiva 2003/87/CE.

4.1.15 Reg. de punere in aplicare (UE) 2019/1842 al Comisiei din 31.10.2019 de stabilire a normelor de aplicare a Directivei 2003/87/CE in ceeace priveste noi modalitati de ajustare a alocarii cu titlu gratuit a cotelor de emisii din cauza modificarii nivelului de activitate.

4.2 **Formulare**

4.2.1 Planul de verificare, cod F-068V-08

4.2.2 Raport de verificare, format EXCEL –Raport anual EU ETS.

4.2.3 Analiza strategica, cod F-029V-2014

4.2.4 Analiza de risc si esantionare, cod F-030V-2014

5 PROCEDURA

5.1 Desemnarea echipei de verificare

5.1.1 Echipa de verificare este formată din auditor şef, auditor si expert (atunci când auditorul şef sau auditorul nu are şi calitatea de expert). Stabilirea echipei de verificare se realizează de către Directorul Executiv având în vedere următoarele aspecte:

- cunoştinţele, experienţa şi abilităţile fiecărui membru;
- tipul, categoria, complexitatea instalaţiei şi modul de operare a instalaţiei/operatorului de aeronave;
- complexitatea datelor şi informaţiilor privind EGES care trebuie luate în considerare;
- natura sistemului informaţional utilizat pentru colectarea şi raportarea datelor.

Nota : In cazul in care Auditorul sef efectueaza verificari anuale pentru o perioada de 5 ani consecutivi pentru o anumita instalatie, incepand cu 01.01.2021, acesta nu va fi nominalizat trei ani consecutivi in echipa de verificare pentru aceasta instalatie .

5.1.2 În cazul în care operatorul foloseşte un sistem informaţional computerizat complex, în echipa de verificare este inclus un expert în informatică, care să evalueze securitatea şi modul de funcţionare a sistemului, precum şi impactul asupra integrităţii datelor.

5.1.3 Pentru instalaţiile cu emisii anuale totale raportate în anul anterior mai mici sau egale cu 25.000 tone CO_2, echipa este formată din auditor şef si un expert sau dintr-un auditor sef care are si calitatea de expert.

5.1.4 Directorul General a delegat Directorului Executiv autoritatea pentru implementarea următoarelor elemente de Politică:

a) Selecţia şi verificarea competentei personalului utilizat în procesul de evaluare, pe linia îndeplinirii condiţiilor de competenţă şi din reglementările aplicabile.

b) Numirea auditorilor şefi şi desemnarea echipelor de verificare, având în vedere atât asigurarea imparţialităţii faţă de interese comerciale şi de altă natură, cât şi asigurarea încrederii operatorului/operatorului de aeronave în competenţa acestora;

c) Alcătuirea echipelor de verificare astfel încât să se asigure acoperirea corespunzătoare a domeniului verificat, atât din punct de vedere al problemelor generale cât şi profesionale, cu privire la modul în care se respectă, în mod adecvat sau nu, cerinţele documentelor de referinţă;

d) Actualizarea şi evaluarea competenţei personalului utilizat şi menţinerea de înregistrări care să ateste utilizarea personalului în activităţile pentru care are competenţă.

e) Instruirea membrilor echipelor de verificare cu privire la specificul domeniilor verificate, utilizând datele din documentele evaluate, din criteriile de verificare şi din rapoartele de monitorizare;

f) Alegerea personalului cu responsabilităţi în conducerea echipelor de verificare pentru fiecare domeniu în care AEROQ activează, dintre auditorii cu experienţă şi cu rezultate anterioare corespunzătoare.

5.2 **Comunicarea cu operatorul/operatorul de aeronave**

5.2.1 La începutul procesului de verificare este convenit de către AEROQ şi operator/operatorul de aeronave nivelul de garanţie al verificării şi acordul cu obiectivele verificării, criteriile de verificare şi domeniul de aplicare al verificării.

5.2.2 Inainte de analiza strategica, operatorul/operatorul de aeronave pune la dispozitia AEROQ urmatoarele:

- autorizatia EGES;
- cea mai recenta versiune a planului de monitorizare, precum si orice alta versiune relevanta a planului de monitorizare aprobat de autoritatea competenta, inclusiv dovezi ale aprobarii respective;
- cea mai recenta versiune a planului privind metodologia de monitorizare , precum si orice alta versiune relevanta a planului privind metodologia de monitorizare, inclusiv, dupa caz, dovezi ale aprobarii;
- o descriere a activitatilor privind fluxul de date;
- evaluarea riscurilor si o prezentare generala a sistemului de control;
- procedurile mentionate in planul de monitorizare aprobat sau in planul privind metodologia de monitorizare, inclusiv procedurile corespunzatoare activitatilor privind fluxul de date si activitatilor de control;
- emisiile anuale, raportul privind datele tona-kilometru, raportul privind datele de referinta sau raportul privind datele unei instalatii nou intrate sau, dupa caz, **raportul anual privind nivelul de activitate al operatorului sau operatorului de aeronave;**
- planurile de esantionare aprobate de autoritatea competenta, dupa caz;
- raportul de verificare din anul anterior sau **din perioada de referinta anterioara**, daca AEROQ nu a efectuat verificarea la operatorul sau operatorul de aeronave;
- **evidenta modificarilor planului de monitorizare sau ale planului privind metodologia de monitorizare;**
- informatii privind bazele de date si sursele de date utilizate in scopul monitorizarii si raportarii , inclusiv cele furnizate de Eurocontrol **sau de alte organizatii relevante.**

5.2.3 Domeniul de aplicare al verificării, cuprinde:

- limitele organizatiei privind GES şi scenariile sale de referinţă;
- infrastructura fizica, activităţile, tehnologiile şi procesele organizaţiei privind GES;
- surse, captatoare şi/sau rezervoare GES;
- tipuri de GES şi perioada de timp necesară.

5.2.4 Sunt stabilite „angajamente cu garanţie rezonabilă" cu următoarele praguri de relevanţă (erori individuale sau mai multe cumulate, omisiuni sau interpretări greşite care pot afecta raportul privind datele de referinta şi ar putea influenta deciziile utilizatorilor vizaţi):

a) 5% din EGES ale organizaţiei;

b) 7-10% din GES la nivelul sursei GES.

5.3 **Planificare**

5.3.1 În procesul de planificare a verificării, se utilizează următoarele date de intrare (informaţii utilizate în prealabil de către operator şi transmise la AEROQ):

1. procesul de monitorizare şi raportare a EGES din instalaţiile staţionare / cele provenite din activităţi de aviaţie, implicate si detalii privind organizarea;
2. planul de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră (EGES), parte a autorizaţiei privind emisiile de gaze cu efect de seră şi a emisiilor provenite din activităţi de aviaţie / planul metodologic de monitorizare;
3. raportul de monitorizare a EGES, raport privind datele de referinta, raportul privind datele tona km, raportul privind datele unei instalatii nou intrate, **sau raportul anual privind nivelul de activitate;**
4. sursele şi tipurile de emisii de gaze cu efect de seră, inclusiv procesele şi tehnologiile implicate.

5.3.2 Prin contractul cu operatorul/operatorul de aeronave s-a stabilit ca responsabilitate a acestuia să informeze organismul cu privire la apariţia oricăror situaţii (interpretări greşite, erori, omisiuni, etc.) şi care ar putea influenţa procesul de verificare.

5.3.3 Fazele procesului de verificare pentru verificarea informaţiilor GES ale organizaţiei, includ:

- Analiza strategică;
- Analiza de risc;
- Elaborarea planului de verificare şi a planului de eşantionare (inclus în planul de verificare) a datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră şi programul de verificare, inclusiv a datelor;
- Realizarea procesului de verificare (verificarea propriu-zisă), cu includerea vizitei la faţa locului;
- Emiterea raportului de verificare;
- Evaluarea independentă.

5.4 **Analiza strategică pentru verificarea informaţiilor GES ale organizaţiei**

5.4.1 În analiză sunt incluse activităţile relevante pentru instalaţie / activităţile de aviaţie care fac obiectul raportului, întreprinse de operator/operatorul de aeronave şi include evaluarea următoarelor elemente:

1. natura, domeniul şi complexitatea echipamentelor şi proceselor care generează emisii de gaze cu efect de seră, inclusiv măsurarea şi înregistrarea fluxului de combustibil şi a materiilor prime ce caracterizează regimul de operare al instalaţiei de-a lungul anului, inclusiv a echipamentelor care

generează EGES şi, după caz, ale datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie, măsurarea şi înregistrarea fluxului de combustibil şi datele privind traficul operatorului de aeronave, calculul şi gestionarea datelor, numarul si tipul zborurilor, etc.;

2. sistemul de management al datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră, ce presupune măsurarea şi înregistrarea propriu-zisă a fluxului de combustibil şi/sau a materiilor prime, calculul şi gestionarea datelor, agregarea şi arhivarea datelor, precum şi compilarea informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră calculate, incluzând şi activităţile de aviaţie;
3. mediul organizaţional, ce presupune structura de organizare care gestionează sistemul de operare, de mentenanţă şi/sau de înregistrare a datelor, din care sunt derivate informaţiile privind emisiile de gaze cu efect de seră generate de instalaţie/ operatorul de aeronave.

5.4.2 La realizarea acestei analize se iau în considerare prevederile din autorizaţia privind EGES sau, după caz, din autorizaţia privind emisiile de gaze cu efect de seră revizuită şi se bazează, în principal pe următoarele:

- informaţii generale privind produsele şi procesele din instalaţie/procedurile şi sistemele utilizate pentru determinarea surselor de emisie în cursul anului de monitorizare;
- numărul şi natura surselor de emisii de gaze cu efect de seră, precum tipul combustibilului/ materiei prime care se monitorizează/numărul şi tipul aeronavelor individuale deţinute şi închiriate cu care au fost operate zboruri, distributia informatiilor in diferite locatii, numarul si tipul zborurilor, precum şi tipul combustibilului care se monitorizează;
- tipul laboratorului/laboratoarelor utilizat(e), laborator/laboratoare acreditat(e) sau neacreditat(e);
- nivelul materialităţii aplicat instalaţiei/operatorului de aeronave;
- SM al datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră/datelor tonă-kilometru;
- **activitati privind fluxul de date, sistemul de control si mediul de control;**
- evenimentele, tranzacţiile sau situaţiile care pot avea un efect semnificativ asupra informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră;
- modalităţile în care aceste informaţii sunt procesate, înainte de a fi incluse în raportul de monitorizare privind emisiile de gaze cu efect de seră/raportul de monitorizare a datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie/raportul privind datele de referinta/**raportul anual privind nivelul de activitate** ;
- rapoarte de verificare anterioare;
- schimbări semnificative aduse limitelor operaţionale sau ale organizaţiei de la ultima perioadă de verificare, inclusiv orice schimbări privind limitele legale, financiare, operaţionale sau geografice;
- inventarul GES al organizaţiei sau informaţiile GES;
- proceduri operaţionale şi de control implementate de organizaţie pentru a asigura calitatea, integritatea şi securitatea informaţiilor sale despre GES;
- procesele sistemului de management al informaţiilor GES, utilizate pentru colectarea, colaţionarea, transferul, procesarea, analizarea, corectarea sau ajustarea, agregarea şi stocarea informaţiilor GES.
- procese utilizate pentru adunarea şi analiza oricăror documente care susţin informaţiile GES furnizate;
- dovezi despre orice schimbări introduse ca rezultat al recomandărilor din verificările anterioare;
- daca sunt versiuni sau modificari ale planului de monitorizare / ale planului privind metodologia de monitorizare **pe parcursul perioadei de referinta sau al perioadei de raportare a nivelului de activitate** si au fost aprobate de catre autoritatea competenta.

5.4.3 In urma analizei strategice se confirma daca :

- echipa de verificare contine competenta suficienta pentru a realiza verificarea;
- perioada de timp alocata , indicata in contract, a fost determinata in mod corect;
- este capabil sa desfasoara analiza riscurilor necesara.

5.5 **Analiza de risc**

5.5.1 Analiza de risc are scopul de a evalua nivelul riscului privind materialitatea şi riscul de nerespectare a planului de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră, parte a autorizaţiei privind emisiile de gaze cu efect de seră/a datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie/ planul metodologic de monitorizare.

5.5.2 Echipa de verificare analizează toate constatările operatorului/operatorului de aeronave pentru a determina unde apare nivelul cel mai ridicat de risc privind materialitatea şi/sau neconformitatea, în funcţie de următoarele categorii de riscuri:

- riscul inerent – susceptibilitatea unui parametru din raportul de monitorizare privind emisiile de gaze cu efect de seră şi, după caz, a datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie / raportul cu date de referinta care poate conduce la materialitate, individual sau cumulat cu alţi parametri; riscul inerent are legătură cu complexitatea instalaţiei/activităţilor desfăşurate de operatorul de aeronave, cu numărul persoanelor implicate în procesul de monitorizare a emisiilor de gaze cu efect de seră şi, după caz, a datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie şi cu etapele parcurse pentru a obţine cifra totala privind emisiile de gaze cu efect de seră şi, după caz, a datelor tona-kilometru;
- riscul de control – riscul pe care sistemul de control intern nu îl poate preveni, detecta sau corecta într-un timp rezonabil, care individual sau cumulat cu alţi parametri poate conduce la materialitate sau la neconformitate;
- riscul de nedetectare – riscul pe care echipa de verificare nu îl poate asocia materialităţii sau neconformităţii.

5.5.3 În realizarea analizei de risc echipa de verificare are în vedere:

1. planul de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră, pentru operatorii instalaţiilor/operatorului de aeronave şi, după caz, a datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie/ planul metodologic de monitorizare, aprobat de Autoritatea Competenta;
2. structura organizatorică a operatorului/operatorului de aeronave, ce include competentele şi responsabilităţile personalului privind monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră;
3. politicile şi procedurile privind monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră şi, după caz, a datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie;
4. procedeele de control şi revizuire a metodelor de calcul al datelor şi informaţiilor privind EGES; procedeele de calibrare, inclusiv cele ce privesc mentenanţa echipamentului de măsurare utilizat;
5. alte procedee relevante privind monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră - auditurile interne, auditurile externe, procesele de revizuire;
6. complexitatea şi natura proceselor instalaţiei/activităţilor desfăşurate de operatorul de aeronave;
7. complexitatea şi natura procedeelor de gestionare şi raportare a datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră, pentru operatorii instalaţiilor, a datelor şi informaţiilor privind EGES pentru activităţi de aviaţie şi, după caz, a datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie;
8. informaţiile relevante ale rapoartelor de verificare anterioare, după caz.

5.5.4 Daca echipa de verificare constata ca operatorul / operatorul de aeronave nu a reusit sa identifice riscurile inerente si riscurile de control relevante in propria evaluare a riscurilor, acestia sunt informati.

5.5.5 In functie de informatiile obtinute pe parcursul verificarii, analiza riscurilor poate fi revizuita, se modifica sau se repeta activitatile de verificare care urmeaza a fi efectuate, conform deciziei auditorului sef.

5.6 **Planul de verificare**

5.6.1 Echipa de verificare întocmeşte planul de verificare, bazat pe constatările analizei strategica şi verificarea informaţiilor GES ale organizaţiei şi analizei de risc, în care este specificat modul în care are loc procesul de verificare, având ca referinţă:

- evaluarea respectării planului de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră, parte a autorizaţiei privind emisiile de gaze cu efect de seră/ planul metodologic de monitorizare;
- sistemul informaţional computerizat si experienţa şi cunoştinţele echipei de verificare;
- domeniul de control si dimensiunea sau complexitatea organizaţiei;
- complexitatea verificării, sectorul industrial si tehnologiile sau procesele utilizate.

5.6.2 Principalele elemente ale planului de verificare, corespunzator programului de verificare:

1. documentele primare, acurateţea metodelor de calcul, precum şi dacă acestea confirmă respectarea prevederilor din planul de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră, parte a autorizaţiei privind emisiile de gaze cu efect de seră, inclusiv pentru activităţi de aviaţie/ planul metodologic de monitorizare;
2. aplicarea corectă a factorilor de emisie şi de oxidare/conversie;
3. utilizarea echipamentului de măsurare din planul de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea EGES/ planul metodologic de monitorizare, incluzând şi activităţile de aviaţie, inclusiv cu cerinţele specificate privind marja de incertitudine, precum şi cu condiţiile privind calibrarea;
4. acurateţea şi modalitatea în care sunt gestionate datele primare, înainte de a fi stocate şi procesate prin raportul de monitorizare privind emisiile de gaze cu efect de seră/ raportul cu date de referinta;
5. orice schimbări privind mentenanţa şi regimul de calibrare ale echipamentului de măsurare, care pot influenţa datele şi informaţiile din raportul de monitorizare privind EGES al operatorului/operatorului de aeronave / raportul cu date de referinta / raportul privind datele tona-km / raportul privind datele unei instalatii nou intrate sau **raportul anual privind nivelul de activitate,** precum şi dacă aceste schimbări au impact asupra respectării planului de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră / planului metodologic de monitorizare;
6. identificarea riscurilor (existente sau potenţiale) pentru totalitatea, consistenţa, siguranţa şi acurateţea datelor privind EGES, ce pot apărea în sistemul informaţional computerizat (după caz);
7. identificarea potenţialelor erori de programare a software-ului, care pot conduce la materialitate;
8. identificarea potenţialelor erori umane, care pot apărea in sistemului informaţional computerizat;
9. verificarea modului în care informaţiile securizate privind datele emisiilor de gaze cu efect de seră sunt gestionate, inclusiv procedurile privind copiile de siguranţă (după caz);
10. modul de accesare a software-ului (după caz) şi corespondenţa dintre datele raportate şi documentaţia privind masa şi centrajul pentru datele tona-kilometru;
11. înţelegerea procesului de generare şi raportare a datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră şi audit intern, pentru a preveni şi/sau detecta materialitatea;

12. conformitatea cu criteriile de verificare aplicabile, inclusiv principiile şi cerinţele standardelor sau programelor relevante GES din cadrul domeniului de verificare;
13. informaţiile şi documentarea planificării proiectului GES, inclusiv proiectul, referinţa, asigurarea şi controlul calităţii, managementul de risc, procedurile şi criteriile de monitorizare şi raportare;
14. orice schimbare semnificativă a procedurilor sau criteriilor proiectului GES de la ultima perioada de raportare sau de la ultima aprobare a proiectului;
15. emisiile, cantităţile îndepărtate, reducerile de emisii şi îmbunătăţirea gradului de îndepărtare ale GES raportate în cadrul proiectului şi cele de referinţă;
16. orice modificare semnificativă în emisiile, cantităţile îndepărtate, reducerile de emisii şi îmbunătăţirea gradului de îndepărtare ale GES din cadrul proiectului şi din cele de referinţă, de la ultima perioadă de raportare sau de la ultima validare a proiectului;
17. controalele organizatiei legate de GES si orice modificare semnificativă în inventarul GES al organizaţiei de la ultima perioada de raportare.

5.6.3 Planul de testare cu domeniul de aplicare si metodele de testare ale activitatilor de control incluse:

1. structura operatorului instalaţiei/operatorului de aeronave;
2. modul de operare a instalaţiei/operatorului de aeronave şi/sau modul de desfăşurare a proceselor;
3. practicile (incluzand si utilizarea sistemului informational computerizat) si politicile de personal;
4. comunicarea/transmiterea informaţiilor în cadrul structurii organizatorice;
5. caracterul incomplet: excluderea unor surse semnificative, limite incorect definite, efecte de scurgere;
6. inexactitate, de exemplu: numărarea dublă, transfer manual semnificativ al datelor cheie, utilizare neadecvată a factorilor de emisie;
7. incoerenta, de exemplu: schimbări metodologice care nu sunt documentate pentru calcularea emisiilor GES sau a cantităţilor îndepărtate de GES din cele utilizate în anii anteriori;
8. puncte slabe în controlul şi managementul datelor, de exemplu: controlul insuficient al transferului manual de date din punctul de origine şi între programele interactive de calcul, inexistenţa unui audit intern sau a unui proces de analiză, monitorizare incoerenta, inexistenţa etalonării şi a păstrării parametrilor/măsurărilor unui proces cheie.

NOTA:
Dacă operatorul are implementat şi certificat un sistem de management de mediu şi/sau un sistem de management al calităţii, având ca referenţial ISO 14001 şi, respectiv, ISO 9001, echipa de verificare se bazează pe acest sistem de management numai dacă dovezile care stau la baza raportului de verificare sunt obiective, consistente şi în conformitate cu prevederile prezentei proceduri.

5.6.4 **Planul de esantionare** stabileste domeniul de aplicare si metodele de esantionare a datelor referitoare la: punctele de date pe care se bazeaza emisiile agregate din raportul de emisii al operatorului sau operatorului de aeronave; datele agregate tona-kilometru din raport; datele agregate relevante pentru alocarea cu titlu gratuit din raportul privind datele de referinta; datele din raportul privind datele unei instalatii nou intrate; **raportul anual privind nivelul de activitate.** Echipa de verificare, atunci când stabileşte strategia de eşantionare a datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră, ia în considerare:

1. sa fie reprezentativă pentru toate datele şi informaţiile privind EGES existente;
2. să includă verificarea datelor şi informaţiilor privind EGES, atât pe orizontală, cât şi pe verticală;

3. să aibă în vedere gradul de relevanţă stabilit si să fie justificata si detaliata in planul de verificare.
4. să utilizeze informaţii referitoare la surse GES, captatoare GES, rezervoare GES, tipuri GES, organizaţii, facilităţi, amplasamente, proiecte GES şi procese GES;

5.6.5 Procesul de eşantionare are în vedere minimum următoarele:

1. considerente referitoare la rezultatele analizei de risc;
2. riscurile inerente si riscurile de control;
3. identificarea datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră în vederea obţinerii dovezilor care susţin concluziile verificării;
4. structura eşantionului – echipa de verificare ia în considerare scopul procesului de verificare şi setul de date şi informaţii privind emisiile de gaze cu efect de seră din cadrul căruia eşantionul va fi extras;
5. mărimea eşantionului – echipa de verificare are în vedere faptul că, cu cât riscul este mai ridicat, cu atât modul de eşantionare este mai detaliat, cu cât nivelul materialităţii este mai mare, cu atât eşantionarea este mai detaliată;
6. selectarea eşantionului – echipa de verificare selectează elementele unui eşantion pornind de la premisa că toate datele şi informaţiile pot fi verificate.

Nota: Dacă echipa de verificare identifică fluctuaţii semnificative ale datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră, care sunt inconsistent corelate cu alte informaţii relevante sau care nu confirmă cifra privind emisiile de gaze cu efect de seră generate de instalaţie/ de aeronave, atunci eşantionarea datelor şi informaţiilor privind emisiile de gaze cu efect de seră trebuie reevaluată şi extinsă.

5.6.6 Planul de eşantionare conţine:

1. nivelul de garanţie convenit cu clientul;
2. domeniul de aplicare al verificării si criteriile verificării;
3. numărul si tipul de dovezi necesare pentru a obţine nivelul convenit de garanţie;
4. metodologii pentru determinarea probelor reprezentative;
5. riscul unor potenţiale erori, omisiuni sau interpretări greşite.

Note: Planul care conţine eşantionarea şi programul de verificare este prezentat în Anexa 1. Daca se identifica riscuri suplimentare care trebuie reduse sau atunci cand exista mai putine riscuri efective decat s-a preconizat initial , analiza riscurilor si planul de verificare sunt actualizate.

5.7 **Verificarea propriu-zisă**

5.7.1 Pe tot parcursul procesului, echipa de verificare colectează dovezi relevante, pentru a-şi susţine constatările din raportul de verificare.

5.7.2 Echipa de verificare, atunci când realizează verificarea propriu-zisă urmăreşte elementele din Anexa 2.

5.7.3 În cazul în care echipa de verificare identifică materialitatea şi/sau neconformitatea, atunci echipa de verificare reevaluează procesul de verificare, inclusiv planul de verificare.

5.7.4 În cazul în care procesul de verificare se realizează, pentru acelaşi operator, în ani consecutivi, la întocmirea analizei strategice şi a analizei de risc echipa de verificare are în vedere în principal modificările survenite in planul de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră, parte a autorizaţiei privind emisiile de gaze cu efect de seră/ planul metodologic de monitorizare.

5.7.5 Procesul de verificare, în situaţia de la pct. 5.7.4, variază de la un an la altul, în funcţie de:

- revizuirea autorizaţiei privind EGES, modificări ale planului de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră/ planului metodologic de monitorizare faţă de cel aprobat pentru anul anterior;
- modificări ale sistemului de management al datelor şi informaţiilor privind EGES;
- schimbări privind personalul implicat în activitatea de monitorizare şi raportare a EGES;
- recomandările echipei de verificare din anul anterior.

5.8 **Analiza datelor şi constituirea documentaţiei interne de verificare (Dosarul operatorului)**

5.8.1 Ca urmare a finalizării procesului de verificare, echipa de verificare trebuie:

1. să confirme faptul că toate activităţile de verificare au fost finalizate;
2. să concluzioneze dacă raportul cu date de referinta conţine sau nu discrepanţe semnificative şi dacă activităţile de verificare furnizează nivelul de asigurare convenit la începutul procesului de verificare;
3. să obţină cifra totală privind emisiile de gaze cu efect de seră pentru instalaţii şi pentru activităţi de aviaţie şi, după caz, a datelor tona-kilometru pentru activităţi de aviaţie;
4. să argumenteze şi să explice, după caz, diferenţele dintre cifra finală privind emisiile de gaze cu efect de seră obţinută şi cifra privind emisiile de gaze cu efect de seră care a fost corectată ca urmare a identificării materialităţii şi, după caz, datele tonă-kilometru care au fost corectate;
5. să finalizeze evaluarea respectării planului de măsuri pentru monitorizarea şi raportarea emisiilor de gaze cu efect de seră, parte a autorizaţiei privind EGES şi, după caz, a datelor tonă-kilometru/ planului metodologic de monitorizare;
6. să identifice, după caz, inconsistenţele pe care operatorul trebuie să le rezolve;
7. să se asigure că notele, diagramele, calculele şi documentele de lucru, precum şi orice alte dovezi care susţin concluziile verificării sunt monitorizate/ataşate la raportul echipei de verificare.

5.8.2 Revizuirea are în vedere minimum următoarele aspecte ale procesului de verificare:

1. analiza pentru verificarea informaţiilor GES şi analiza de risc;
2. planul de verificare - programul de verificare / strategia de eşantionare a datelor şi informaţiilor;
3. analiza procesului;
4. raportul echipei de verificare şi toate dovezile asociate care stau la baza acestuia;

5.8.3 Echipa de verificare întocmeşte Raportul de verificare care se transmite clientului/părţii responsabile pentru a se pronunţa cu privire la gradul de corectitudine al conţinutului. Dacă partea responsabilă apreciază că Raportul de verificare este corect din punct de vedere al conţinutului, atunci Raportul de verificare, în forma finală se transmite la evaluatorul independent. Daca partea responsabilă solicita amendamente la Raportul de verificare, atunci auditorul şef ia decizia asupra conţinutului final.

5.8.4 Constatările din raportul de verificare exprimă următoarele situaţii:

- Raportul este considerat satisfacator in urma verificarii;
- Raportul operatorului/ operatorului de aeronave contine inexactitati materiale care nu au fost corectate inainte de emiterea raportului de verificare;

- Domeniul verificarii este prea limitat, iar verificatorul nu a putut obtine suficiente dovezi pentru a emite un aviz de verificare care sa ofere o asigurare rezonabila ca raportul nu contine inexactitati materiale;etc.

5.8.5 Atunci când există o neregularitate (vezi 3.1.23) de la cerinţele planului metodologic de monitorizare sau o limitare a domeniului de aplicare, verificatorul stabileşte ce tip de rezerve sau modificări sunt corespunzătoare în Raportul de verificare.

5.8.6 Când Raportul de verificare este întocmit cu o anumită limitare, se precizează:

- rezervele exprimate, o explicaţie asupra motivelor, o indicaţie a modului în care şi cât de mult este afectată informatia din raportul cu date de referinta, (dacă efectul asupra acestuia a problemei care stă la baza rezervei nu este determinat, în mod rezonabil, se emite o declaraţie în acest sens).
- o formulare corespunzătoare a tipului de rezervă şi referirea la paragraful cu rezerve formulate.

5.8.7 Raport defavorabil de verificare se întocmeşte în următoarele situaţii:

- organismul de verificare consideră ca o rezervă formulată nu este adecvată (raportul cu date de referinta nu este prezentat corect în conformitate cu cerinţele planului metodologic de monitorizare);
- organismul de verificare nu a reuşit să obţină suficiente dovezi pentru a-si forma o opinie dacă raportul de monitorizare/raportul cu date de referinta sunt sau nu prezentate în mod corect în conformitate cu cerinţele planului metodologic de monitorizare.

5.8.8 **Se elaboreaza un raport de verificare specific pentru fiecare tip de raport verificat al operatorului/operatorului de aeronave (vezi** 3.1.19).

6 RESPONSABILITĂŢI

6.1 **Directorul Executiv** are următoarele responsabilităţi:

6.1.1 Numeşte echipele de verificare respectând prevederile pct. 5.1.4.

6.1.2 Aprobă planul de verificare.

6.1.3 Analizează Raportul de verificare şi-l înaintează evaluatorului independent.

6.1.4 Transmite raportul catre operator.

6.2 **Auditorul/evaluatorul şef** are următoarele responsabilităţi:

6.2.1 Conduce echipa şi gestionează intregul proces de verificare;

6.2.2 Se asigură că echipa de verificare are competenţele necesare;

6.2.3 Repartizează fiecărui membru al echipei de verificare responsabilităţi specifice, după caz;

6.2.4 Elaborează planul de verificare care este transmis directorului executiv pentru aprobare;

6.2.5 Conduce analizele strategice şi de risc;

6.2.6 Asigură alcătuirea documentaţiei interne de verificare, redactarea raportului de verificare şi comunicarea/distribuirea lor către Directorul executiv;

6.2.7 Se asigură ca întreaga documentaţie internă, inclusiv documentele de lucru, dovezile suport, recomandările şi proiectul de raport de verificare sunt complete.

6.3 **Auditorul/Evaluatorul** are următoarele responsabilităţi:

6.3.1 Confirmă domeniul verificării cu operatorul instalaţiei sau de aeronavă;

6.3.2 Asigură că obiectivele verificării sunt incluse in planificarea detaliată a verificării;

6.3.3 Efectuează analiza procesului;

6.3.4 Rezolvă aspecte asociate verificării, în special a acelora asociate cu pragul de semnificaţie şi conformitatea şi modificări în profilul de risc al datelor raportate;

6.3.5 Alcătuieşte documentaţia internă de verificare;

6.3.6 Participa la elaborarea raportului de verificare.

6.4 **Evaluatorul independent**

6.4.1 Analizeaza continutul dosarului operatorului si a documentelor / inregistrarilor;

6.4.2 Confirma respectarea prevederilor procedurilor aplicabile si consemneaza DECIZIA pe formularul prevazut in procedura.

7 ÎNREGISTRĂRI

7.1 Planurile de verificare, Rapoartele de verificare şi Raportul de verificare (proiect), rezultate sunt incluse în dosarul operatorului care se pastreaza minim 10 ani;

7.2 Raportul de verificare este aprobat pentru transmitere catre autoritate, prin intermediul operatorului de către directorul general, după ce decizia evaluatorului independent este consemnata pe formularul „Referat".

7.3 Înregistrările generate de aplicarea acestei proceduri se supun prevederilor procedurii P-OV-03, „Controlul înregistrărilor".

8 ANEXE

8.1 Plan de verificare, cod F-068V-08;

8.2 Lista de verificare;

8.3 Diagrama de flux a procesului de verificare.

8.4 Analiza strategica, cod F-029V-2014;

8.5 Analiza de risc si esantionare, cod F-030V-2014

8.6 Raportul de verificare, formular EXCEL

Elaborat :

Magdalena DIMIAN